

KONCEPCIA

rozvoja, fungovania a riadenia Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti

Spracovateľ : Ing. Tibor DRASKOCZY

Účel spracovania :

Účelom spracovanej koncepcie rozvoja, fungovania a riadenia Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti je potreba zabezpečenia realizácie zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov v praxi.

Cieľ :

Cieľom tejto koncepcie je prezentovať moje predstavy o fungovaní Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti, ako nezávislého štátneho orgánu s celoslovenským pôsobením tak, aby vzhľadom na svoj rozpočet a personálny stav plnil svoje úlohy včas a v požadovanej kvalite.

I. Charakteristika koncepcie

Základnou zásadou fungovania úradu pri plnení jeho stanovených úloh je potreba zabezpečiť trvalý a udržateľný rozvoj úradu, ktorý bude zo strany verejnosti kvalitatívne hodnotený, ako potrebný a užitočný úrad. Tento úrad musí plniť úlohy podľa zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti.

II. Súčasná charakteristika východiskového stavu

Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti vznikol dňa 01. 03. 2019, pričom mi nie je známa jeho štruktúra a materiálno-technické vybavenie. Nie je mi známe ani, kde bude mať kancelárie. V zákone č. 54/2019 Z. z. je uvedené, že sídlo bude mať v Bratislave. Z dôvodovej správy predloženej pri schvaľovaní predmetného zákona som zistil, že úrad bude mať nasledovný personálny stav.

Odborný personál (11 pracovníkov) :

- Predseda – 1 – ŠS (PT9)
- Rozhodovacia činnosť + kontrola (vrátane riešenia podnetov a oznámení) – 3 – ŠS (PT 9)
- Metodika/metodológia/monitoring prípadov a opatrení – 1 – ŠS (PT 8)
- Vedľajšie účastníctvo a monitorovanie oznámení – 1 – ŠS
- Analýza prípadov + spracovanie dokumentácie – 2 – ŠS
- Poradenstvo, osвета a vzdelávanie – 2 – ŠS

Obslužný personál (8 pracovníkov) :

- Osobný úrad – 1 – ŠS
- Personalista – 1 – VS
- Vnútorný kontrolór + problematika info zákona – 1 – VS
- Vodič – 1 – VS
- Registratúra + archív + podateľňa – 1 – VS
- Sekretárka – 1 – VS
- IT technik + web administrátor – 1 – VS
- Ekonom + účtovník – 1 – ŠS

Dôvodom vzniku úradu je potreba zaviesť ochranu zamestnancov pri oznamovaní rôznej protispoločenskej činnosti, no najmä trestných činov korupcie iných zamestnancov, prípadne ich nadriadených.

III. Budúcnosť úradu a jeho sfunkčnenie

Podrobnosti o organizačnom poriadku musí spracovať novozvolený predseda. Už teraz je však jasné, že bude potrebné zriadiť minimálne ďalšie dva detašované pracoviská v strede a na východe Slovenska. Predmetné pracoviská musia mať svojich vedúcich a ďalších zamestnancov, ktorí by sa venovali svojim regiónom. Samozrejmosťou by mala byť aj ich materiálno-technická vybavenosť. Detašované pracoviská by mohli byť zriaďované v priestoroch štátnych inštitúcií za účelom šetrenia výdavkov na ich prevádzku.

Zamestnanci úradu budú v štátnozamestnaneckom vzťahu podľa zákona č. 55/2017 Z. z. o štátnej službe a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov. Zamestnanci pri výkone práce vo verejnom záujme budú vo verejnej službe podľa zákona č. 552/2003 Z. z. o výkone práce vo verejnom záujme v znení neskorších predpisov. Počet zamestnancov by mal byť primeraný agende, ktorú budú riešiť, k ich kompetenciám a ich záťažosti.

V danom prípade na začiatok bude tento personál postačovať, pričom počas spúšťania úradu bude možné objektívne zistiť, ako bude úrad podľa zákona fungovať, či personál bude dostačujúci, prípadne, či bude potrebná reorganizácia a navýšenie počtu zamestnancov. Všetko bude súvisieť aj s prípadným vytvorením detašovaných pracovísk.

IV. Spolupráca s inštitúciami

Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti pri plnení svojich úloh musí spolupracovať s ďalšími inštitúciami. Je to najmä Národný inšpektorát práce, do ktorého portfólia tieto kompetencie spadali. Kľúčovou a najdôležitejšiu spoluprácou však bude spolupráca s Policajným zborom na všetkých úrovniach podľa závažnosti oznámenia, podľa toho, ktorá súčasť Policajného zboru bude vec vyšetrovať a s príslušnou prokuratúrou.

Pri vykonávaní kompetencií úradu je potrebné a dôležité veľmi úzko spolupracovať aj s neziskovými organizáciami zaoberajúcimi sa problematikou spravodlivosti a transparentnosti v oblasti zamestnanosti, s asociáciami zamestnávateľov v Slovenskej republike, s príslušnými odborovými zväzmi a s Úradom verejného ochrancu práv. Na tomto

úseku je potrebné zamerať sa najmä na prevenciu. Spoločnou činnosťou je potrebné pôsobiť na úseku prevencie, kde je potrebné prizvať všetky spomínané inštitúcie za účelom spracovania prezentačných materiálov a metodických materiálov pre zvýšenie osvetu v danej oblasti. Pri spolupráci s inštitúciami je potrebné dodržať štatút samostatného a nezávislého orgánu, ktorý poskytuje ochranu všetkým oznamovateľom podľa zákona, aby sa do činnosti úradu nedostala politika, čím by mohlo dôjsť k strate dôvery v uvedený úrad.

V. Pozitíva vytvorenia úradu

Vytvorením Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti bude verejnosť očakávať pomoc a ochranu osobám v pracovnoprávnom vzťahu v súvislosti oznámeniami trestnej činnosti ich zamestnávateľov a ich inej protispoločenskej činnosti. Ako pozitívum vnímam to, že oznamovateľ (fyzická osoba), ktorý v dobrej viere urobí oznámenie orgánu príslušnému na prijatie oznámenia, úradu alebo zamestnávateľovi bude môcť dostať okamžité ochranu a požívať tak status oznamovateľa protispoločenskej činnosti. Nemusí sa tak obracať na rôzne inštitúcie poskytujúce právne rady, prípadne na rôznych právnych poradcov a advokátov, ktorí by takejto osobe poskytovali právne rady za finančnú odmenu. Tieto inštitúcie nahradí novovytvorený úrad. Poskytne tak zamestnancovi (oznamovateľovi) kompletný servis súvisiaci s podaním jeho oznámenia. Vysvetlí mu podmienky a rozdiel medzi oznámením a kvalifikovaným oznámením a presný postup bude ďalej stanovený. Takúto službu určite časom ocenia aj samotní zamestnávatelia, ktorí pochopia, že sa tu nebude jednať o nejaké udavačstvo, ale o ďalšiu pomoc v ich prospech. Zamestnávatelia si tak do budúcnosti môžu ochrániť svoje vlastné finančné zdroje, svoju povesť a samozrejme sa môžu vyhnúť niektorým postihom zo strany štátnych úradov, prípadne až trestnej zodpovednosti právnickej osoby.

VI. Negatíva

Každá, akákoľvek novozavedená povinnosť, či služba štátu prináša aj svoje negatíva. Jedna z týchto negatív je to, že zamestnávateľovi podľa zákona pribudnú aj ďalšie povinnosti. Zamestnávateľ, ktorý má najmenej 50 zamestnancov a zamestnávateľ, ktorý je orgánom verejnej moci, ktorý zamestnáva najmenej 5 zamestnancov, je povinný vydať vlastný vnútorný predpis, v ktorom musí jednoznačne určiť podrobnosti o samotnom podávaní oznámení, musí určiť zodpovednú osobu, ktorá bude oznámenie preverovať, zachovať mlčanlivosť o totožnosti oznamovateľa, musí oznámenia príslušným spôsobom evidovať, oboznamovať oznamovateľa s výsledkami preverovania oznámenia a spracúvať osobné údaje súvisiace s oznámeniami.

Medzi negatíva považujem aj to, že sa môže nájsť chronický oznamovateľ, ktorý oznámenie nepodáva v dobrej viere, ale výlučne s úmyslom škodiť svojmu zamestnávateľovi. Môže sa nájsť aj taký oznamovateľ, ktorý oznámenie vykoná na základe vidiny zisku z odmeny, ktorá podľa zákona môže byť oznamovateľovi za určitých zákonných podmienok vyplatená.

VII. Pomoc samotnému oznamovateľovi

Ak oznamovateľ oznámi Úradu na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti protiprávne konanie zo strany jeho zamestnávateľa, tak oznamovateľ bude za určitých

zákonom stanovených podmienok požívať ochranu úradu. Zo strany úradu je potrebné okamžite a bezodkladne konať. Pre oznamovateľa je to mimoriadne dôležité z dôvodu jeho ochrany v zamestnaní. Zamestnávateľ tak nebude môcť vykonať žiaden pracovnoprávny úkon vo vzťahu k chránenému oznamovateľovi, ako je napríklad zníženie platu, preloženie na inú (nižšiu) funkciu, či prepustenie zo zamestnania bez súhlasu úradu. Takýmito opatreniami smerujúcimi k ochrane oznamovateľa bude splnený účel motivácie oznamovať protispoločenskú činnosť, o ktorej sa oznamovateľ dozvedel v súvislosti so svojim zamestnaním. Úrad musí byť v tomto mimoriadne flexibilný a musí okamžite reagovať na každú situáciu, ktorá môže byť rôznorodá.

VIII. Regionálna úroveň a detašované pracoviská

Detašované pracoviská by mohli byť zriadené na strednom Slovensku, napr. v meste Banská Bystrica a na východnom Slovensku v meste Košice. Najideálnejšie by bolo, keby sídlili v niektorej budove, ktorá patrí štátu, aby mali na prevádzku čo najnižšie náklady.

V momentálnej situácii je však priskoro prejedukovať, kde, kedy, s akým počtom zamestnancov a s akým materiálno-technickým vybavením by mohli detašované pracoviská fungovať.

Pri novovznikajúcom úrade je potrebná postupnosť. Je potrebné čerpať z podobných skúseností, napr. pri zriaďovaní Najvyššieho kontrolného úradu, Úradu pre verejné obstarávanie, Úradu verejného ochrancu práv a podobne. Pri novom projekte sa všetky problémy riešia priebežne, preto je potrebné kreovaniu úradu nechať voľný priebeh, ktorý by prirodzene reagoval na samotnú vyvíjajúcu sa situáciu, ktorá sa môže častokrát meniť. Nikto nevie dopredu povedať, čo si situácia vyžiada a aké opatrenia bude treba prijať na riadne fungovanie úradu. Túto úlohu bude mať na starosti najmä predseda úradu, ktorého čaká mimoriadne ťažká a zodpovedná práca.

Najjednoduchšie je meniť predsedov na úradoch, ktoré už dlhodobo fungujú. Tí si presadnú do úradu a už sa len „vezú“. Plnia si úlohy, ktoré je potrebné plniť dlhodobo, prípadne niečo zmenia, no majú zamestnancov, ktorí vedia, že čo majú robiť a ako to majú robiť. Majú už všetko materiálno-technické vybavenie a niektoré veci si už len dopĺňajú.

XI. Zverejňovanie informácií

Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti musí mať podľa zákona svoju webovú stránku. Na tejto stránke je potrebné zverejňovať všetky informácie, ktoré sa týkajú oznamovania protispoločenskej činnosti. Tu však bude potrebné dávať si pozor na zverejnené veci, aby nedošlo k porušeniu ochrany osobných údajov.

Na webovej stránke musia byť samostatné priečinky s názvami zverejnených rôznych informácií. Samostatný priečinok musí byť napríklad na zákony a metodické usmernenia, na odborné články, na rôzne dokumenty, na tlačivá o podaní oznámenia a rôzne podnety, na každoročné správy o svojej činnosti pre Národnú radu SR, na popis činnosti úradu (s čím sa vlastne zaoberá a aké úlohy plní), kontakty, adresy liniek, rôzne aktuality, výsledky uzavretých prípadov a pod.

X. Záver

Komplexnosť fungovania Úrad na ochranu oznamovateľov protispoločenskej činnosti je potrebné hodnotiť aj z ekonomického hľadiska. Nie je možné všetko objektívne vyhodnotiť, keď ešte niečo nefunguje. Úrad bude fungovať na základe zákona č. 54/2019 Z. z. o ochrane oznamovateľov protispoločenskej činnosti a o zmene a doplnení niektorých zákonov a ten musí byť do bodky dodržaný. Začiatky budú ťažké a po prvom roku fungovania úradu budeme vedieť, čo bolo spravené dobre a čo je potrebné ešte vykonať, prípadne vylepšiť.

Zo strany predsedu je však určite potrebné, aby bol chod úradu od začiatku zabezpečený tak, aby bola na pracovisku príjemná pracovná atmosféra a pracovníci sa tam cítili dobre. Musia tam však platiť pravidlá služobnej zdvorilosti a disciplína. Iba v takýchto podmienkach, kde sú presne stanovené pravidlá a príjemná atmosféra je možné podať kvalitný pracovný výkon smerom ku klientom úradu a k ich maximálnej spokojnosti. Jedine spokojnosťou klientov bude mať zriadenie nového úradu zo strany štátu opodstatnenie.

Ing. Tibor DRASKOCZY